

MAATALOUSLOMITTAJIEN TYÖTAPATURMAT 2007 - 2015

Sastamalan Lomituspalvelut

Tanja Pyykkö

Opinnäytetyö
Maaliskuu 2017

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Luonnonvara- ja ympäristöala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) Pyykkö, Tanja	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 10032017
	Sivumäärä 39	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Maatalouslomittajien työtapaturmat 2007-2015 Sastamalan Lomituspalvelut		
Koulutusohjelma Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Jaana, Auer		
Toimeksiantaja(t) Sastamalan Lomituspalvelut		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössä tutkittiin maatalouslomittajille tapahtuneita työtapaturmia Sastamalan Lomituspalvelujen alueella vuosina 2007-2015. Tilastojen perusteella analysoitiin millaisia ja minkälaisissa työpaikoissa työtapaturmia sattuu. Vertailtiin eroja vuosien välillä. Pohdittiin syitä ja parannusehdotuksia.</p> <p>Sastamalan lomituspalvelun alueella tehdään vuosittain keskimäärin 30 600 lomituspäivää ja työtapaturmia sattuu 0,7-1,5 kappaletta 1000 lomituspäivää kohti. Tapaturmien määrä vaihtelee vuosittain, mutta tapaturmien määrässä oli voimakas lisäys vuonna 2015. Yhtenä syynä tähän saattaa olla lomittajien työnopastuspäivien määrän väheneminen yhteen päivään, kun aikaisemmin oli mahdollista saada käyttää perehdyttämiseen useampi päivä.</p> <p>Keskimäärin 44 % tapaturmissa sattuneista vammoista on erilaisia ruhjeita. Ruhjeita syntyy esimerkiksi, kun eläin puskee lomittajan navetan rakenteita vasten tai nauta puskee kiinnittämisen tai irrottamisen yhteydessä. Seuraavaksi eniten tapaturmia aiheuttaa eläinten potkut (18 % tapaturmista) ja liukastumiset (13 %). Kaikkia tapaturmia ei voida estää, mutta osa voisi olla vältettävissä, jos työntekijä voisi tehdä työnsä ilman kiirettä. Liukastumisia olisi vähemmän, jos ehtii katsoa, mihin astuu ja hahmottamaan alustan epätasaisuudet ja esteet. Eläinten kanssa pitää käyttäytyä rauhallisesti.</p> <p>Tuloksista on nähtävissä kiireen ja kiristyneiden aikataulujen vaikutukset. Tilat ja lomituspäivät vähenevät, työ osa-aikaistuu ja tapaturmat lisääntyvät. Maatalouden ahdinko alkaa näkyä myös maatalouslomittajien työhyvinvoinnissa. Maatalouslomittajien työsuojelusta vastaa osittain työnjohto ja osittain maatalousyrittäjä. Työsuojelu on haastavaa, kun työn suorituspaikka on yksityisen henkilön omistamissa tiloissa. Mahdollisuudet työskentelyolosuhteiden muuttamiseen ovat rajalliset. Yhteistyötä yrittäjien ja työnjohtojen välillä on kehitettävä ja saatava joustavammaksi.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
Työtapaturma, Sastamalan lomituspalvelut, maatalouslomittaja		
Muut tiedot		

Author(s) Pyykkö, Tanja	Type of publication Bachelor's / Master's Thesis	Date 10032017
	Pages 39	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title Work accidents that happened to farm relief workers in Sastamala area from 2007 to 2015		
Degree Programme Agriculture and Rural Industries		
Tutor(s) Jaana, Auer		
Assigned by Sastamalan Lomituspalvelut		
<p>Abstract</p> <p>The aim of this study was to examine work accidents that happened to farm relief workers in Sastamala area from 2007 to 2015. Based on statistics it is analyzed what kind of accidents happened and what the circumstances were. Differences between the years are compared with each other. Reflections of the causes of work accidents and the improvements that can be made to prevent future accidents are given.</p> <p>In Sastamala area farm relief workers made on average 30600 farmers' days off annually. Accidents rates go up from 0,7 to 1,5 per 1000 farmers' days off. The number of accidents varies each year, but it strongly increased in 2015. One reason for this may be the fact that the number of farm relief work guidance days was reduces to one day, while previously it was possible to use more than one orientation day.</p> <p>On average 44% of the accidents that occurred are a variety of minor injuries such as cuts and bruises. Bruises occur for example, when an animal butts the employee against the structures of the barn or butts when being tied or untied to the stall. The next most common accidents are animal kicks (18%) and slips (13%). Not all accidents can be prevented, but some could be avoided if the employee could do his or her job without haste. One has to be calm with animals. Slips would be less frequent if people took the time to look where they step. Things like uneven structures or barriers are dangerous.</p> <p>The results show the effects of time pressure and tighter schedules. The number of farms and farmers' days off is decreasing, part-time work is becoming more common and the number of work accidents is increasing. The agricultural plight starts to show in farm relief workers' wellbeing at work. Supervisors and farmers share the responsibility for farm relief workers' occupational health and safety. Occupational health and safety is a challenge when the workplace is owned by a private individual. The chances of changing the working conditions can be limited. Co-operation between entrepreneurs and supervisors need to be developed and to be made more flexible.</p> <p>.</p>		
Keywords Work accident, farm relief worker, Sastamalan lomituspalvelut		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Työn lähtökohdat	4
2	Tutkimusasetelma	4
2.1	Tutkimuksen tavoite	4
2.2	Tutkimusmenetelmät	5
3	Mikä on työtapaturma?	5
4	Sastamalan lomituspalvelut	7
5	Tapaturmat Sastamalan lomituspalveluissa	8
5.1	Yleistä.....	8
5.2	Liukastuminen	11
5.3	Ruhje	12
5.4	Potku.....	14
5.5	Työmatkatapaturma	16
5.6	Ammattitautiepäily.....	18
5.7	Putoaminen	19
5.8	Hammasvamma	20
5.9	Eläinten siirto.....	22
5.10	Silmävamma.....	23
5.11	Koneen aiheuttama vamma.....	25
5.12	Vaarallisen aineen aiheuttama vamma	26
5.13	Muutokset tapaturmien määrässä	27
6	Johtopäätökset ja pohdinta	28
6.1	Työaika.....	28
6.2	Opastus	29
6.3	Yksintyöskentely ja mobiilipäivystys	29
6.4	Työmatkat.....	30

6.5	Jatkoa tulevaisuudessa	31
6.6	Kehitystä?	31
	Lähteet.....	33
	Liitteet	34
	Liite 1. Lehmä potkaisi miestä jalkaan	34

Kuviot

Kuvio 1. Sastamalan lomituspalveluiden lomitusalue (Puro 2016.)	7
---	---

Taulukot

Taulukko 1. Sastamalan lomituspalvelujen lomitettut päivät v.2007-2015 (Puro 2016.)	8
Taulukko 2. Vammat vuosittain % kaikista lomituksessa sattuneista tapaturmista	10
Taulukko 3. Sastamalan lomitusalueella työtapaturmaksi ilmoitetut liukastumiset (kpl).....	11
Taulukko 4. Vuosien 2007-2015 liukastumiset eri työpaikoilla (% liukastumisista)	11
Taulukko 5. Ruhjeet (kpl) vuosilta 2007- 2015.....	13
Taulukko 6. Vuosien 2007-2015 ruhjeet eri työpaikoilta (% ruhjeista)	13
Taulukko 7. Potkutapaturmat (kpl) vuosilta 2007 – 2015.....	15
Taulukko 8. Vuosien 2007 – 2015 potkuvammat eri työpaikoilla (% potkutapaturmista)	15
Taulukko 9. Työmatkatapaturmat (kpl) vuosilta 2007 – 2015.....	17
Taulukko 10. Ammattitautiepäilyt (kpl) vuosilta 2007 - 2015.....	18
Taulukko 11. Putoamistapaturmat (kpl) 2007 – 2015.	19
Taulukko 12. Putoamistapaturmat eri työpaikoilta (% putoamistapaturmista)	20
Taulukko 13. Hammasvammat (kpl) vuosilta 2007 - 2015.....	21
Taulukko 14. Hammasvammat eri työpaikoilta (% hammasvammoista)	21

Taulukko 15. Eläinten siirrosta maatalouslomittajille aiheutuneet työtapaturmat (kpl)	22
Taulukko 16. Eläinten siirrosta johtuneet työtapaturmat eri työpaikoilla (% siirroissa tapahtuneista tapaturmista)	22
Taulukko 17. Maatalouslomittajille aiheutuneet silmävammat (kpl)	24
Taulukko 18. Silmävammat työpaikan mukaan jaoteltuina (% silmävammoista)	24
Taulukko 19. Koneiden kanssa aiheutuneet työtapaturmat (kpl)	25
Taulukko 20. Koneiden kanssa sattuneet tapaturmat työpaikoittain (% konetapaturmista)	25
Taulukko 21. Sastamalan Lomituspalveluissa maatalouslomittajille tapahtuneet työtapaturmat (kpl), lomituspäivien määrä (kpl) ja työtapaturmat kpl/1000 lomituspäivää. Alimmaisena työtapaturmien määrän kpl/1000 lomituspäivää muutos % edelliseen vuoteen verrattuna (%)	27

1 Työn lähtökohdat

Opinnäytetyön aihe muodostui kirjoittajan omasta kiinnostuksesta työtapaturmien vähentämistä kohtaan. Tämänlaista tutkimusta ei ole aiemmin tehty. Työnantajani Sastamalan Lomituspalvelut tuli työn tilaajaksi. Olen toiminut Sastamalan Lomituspalveluissa 14 vuotta maatalouslomittajana ja kolmeen eri otteeseen lomituspalveluesimiehenä. Tein myös erikoistumisharjoitteluni lomituspalveluesimiehen tehtäviä hoitaen kaikilla alueilla. Sastamalan Lomituspalvelujen lomitusalue koostuu Sastamalan, Ikaalisten, Virtojen, Nokian ja Ylöjärven kaupungeista sekä Hämeenkyrön ja Ruoveden kunnista. Sastamalan lomitusalue on Pirkanmaan suurin.

Maatalouslomittajan työ on kunnan työntekijöistä kaikkein riskialtteinta. Työtapaturmia tapahtuu moninkertainen määrä muihin ammattiryhmiin verraten, ja työtapaturmista aiheutuneet kustannukset ovat suuret. Maatalouslomittajien työssä on monia erilaisia haasteita; kaksiosainen työpäivä, 4 työmatkaa, vieraat työskentelyolosuhteet, vieraat eläimet ja ihmiset sekä tilojen erilaiset työskentelytavat. Kaikki työskentelytavat on opittava erittäin lyhyellä opastuksella.

Opinnäytetyön tiedot on kerätty vuosina 2007 – 2015 sattuneista työtapaturmahinkoilmoituksista, Karhuryhmän kokousmuistiinpanoista, aiheesta löytyneestä kirjallisuudesta sekä erinäisistä ohje- ja kokousmuistioista.

2 Tutkimusasetelma

2.1 Tutkimuksen tavoite

Tutkimuksen tavoitteena oli alun perin tutkia parsi- ja pihattonavetoissa tapahtuvien työtapaturmien eroavaisuuksia maatalouslomittajien työssä. Tutkimusmateriaalia eli työtapaturmailmoituksia tutkittaessa selvisi, että niistä ei tarvittavaa materiaalia löydy tarpeeksi, eikä tapaturmien tapahtumapaikkoja useinkaan ole kirjattu ilmoituksiin. Myöskään tarkkaa lukumäärää alueen parsi- ja pihattonavetoista kaikilta vuosilta ei ollut, joten niitä ei voinut verrata. Tavoite muuttui. Uutena tavoitteena oli Excel-taulukkolaskentaohjelmaa apuna käyttäen tutkia ja analysoida tapahtuneita työtapa-

turmia. Lisäksi tuotiin Karhuryhmä mukaan tapaturmia analysoimaan. Opinnäytetyössä haluttiin myös tuoda esiin, mitä vaikutuksia kiristyneillä ohjeistuksilla ja lakimuutoksilla on lomittajien jokapäiväiseen työskentelyyn ja onko niillä havaittava yhteys tapahtuneisiin työtapaturmiin.

Tärkeintä olisi saada jokainen opinnäytetyön lukija ajattelemaan erilaisten esimerkkien ja tilastojen avulla, kuinka pienellä parannuksella suurin osa tapahtuneista työtapaturmista olisi ollut estettävissä. Jos yksikin työtapaturma saadaan asioita esille ottamalla estettyä, opinnäytetyö on tavoitteensa saavuttanut.

2.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön aineistona käytettiin Sastamalan lomituspalveluiden alueella tapahtuneiden työtapaturmien vahinkoilmoituksia vuosilta 2007 -2015. Vahinkoilmoituksista kerättiin kaikki tutkittava tieto ja sen jälkeen tiedot siirrettiin Excel-taulukoihin. Joka vuodelta laskettiin työtapaturmien määrät, työtapaturmien tapahtumapaikat kappaleittain ja prosentuaalisesti toisiinsa vertailukelpoisiksi taulukoiksi. Lisäksi laskettiin Sastamalan alueella toteutuneet lomituspäivät ja keskimääräinen työtapaturmien sattumistiheys. Pääosa tiedonhankinnasta on tapahtunut Sastamalan Lomituspalveluissa erinäisiin kirjallisiin materiaaleihin ja kokousmuistiinpanoihin perehtymällä. Lisätiedonhankintaa tehtiin maatalouslomittajien työtapaturmista Melalta, Työterveyslaitokselta ja Tapaturmavakuutuskeskukselta.

3 Mikä on työtapaturma?

Lomittajien työtapaturmia ei ole aiemmin tutkittu. Sastamalan Lomituspalveluista on aiemmin tehty yksi opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulussa opiskellut Marjo Takalo teki vuonna 2012 Lomituspalveluiden laatukselyn Sastamalan paikallisyksikölle. Tärkein lähdemateriaali on ollut Maatalouslomittajan työturvallisuus ja työhyvinvointi kirja sekä Sastamalan lomitussyksiköstä saadut tapaturmatiedot, joista opinnäytetyön tilastotiedot on koostettu.

Työtapaturma on luonteeltaan äkillinen, ennakoimaton, yllätyksellinen, ulkopuolisen tekijän aiheuttama tapahtuma, jossa työntekijä ja työolosuhteet kohtaavat toisensa epäsuotuisissa merkeissä. Tilanteesta syntyy työntekijälle terveydellinen seuraamus, yleisimmin hoitoa vaativa vamma. (Maatalouslomittajan työturvallisuus ja työhyvinvointi 2014, 12.)

Ennalta arvaamaton tarkoittaa, että kyseessä on työntekijän tahdosta riippumaton tapahtuma, eli se on henkilön kannalta odottamaton ja yllättävä. Jos työntekijä aiheuttaa itselleen vamman tahallisesti, kyseessä ei ole tapaturma.

Äkillisyys tarkoittaa tapahtuman yhtäkkisyyttä ja nopeutta (esim. kaatuminen, putoaminen, törmäys). Ulkoisella tekijällä tarkoitetaan vahingoittuneesta riippumatonta seikkaa, joka aiheuttaa vahingon, esimerkiksi kadun liukkaus, kuoppa tiessä, päälle kaatuva esine, käteen osuva terävä esine.

Työtapaturman tulee sattua joko työssä - eli työtä tehdessä - tai työstä johtuvissa olosuhteissa. Työstä johtuvilla olosuhteilla tarkoitetaan erilaisia tilanteita varsinaisen työnteon ulkopuolella. Tällöin tapaturma korvataan vain joko työpaikalla, työpaikan kuuluvalla alueella, matkalla kotoa työhön ja päinvastoin tai työntekijän ollessa työnantajan asialla sattuneena. (Accident at work 2016.)

4 Sastamalan lomituspalvelut

Sastamalan lomituspalveluiden lomitusalueeseen kuuluvat Sastamalan, Nokian, Ikaalisten, Ylöjärven ja Virtojen kaupungit sekä Hämeenkyrön ja Ruoveden kunnat (ks. kuvio 1).

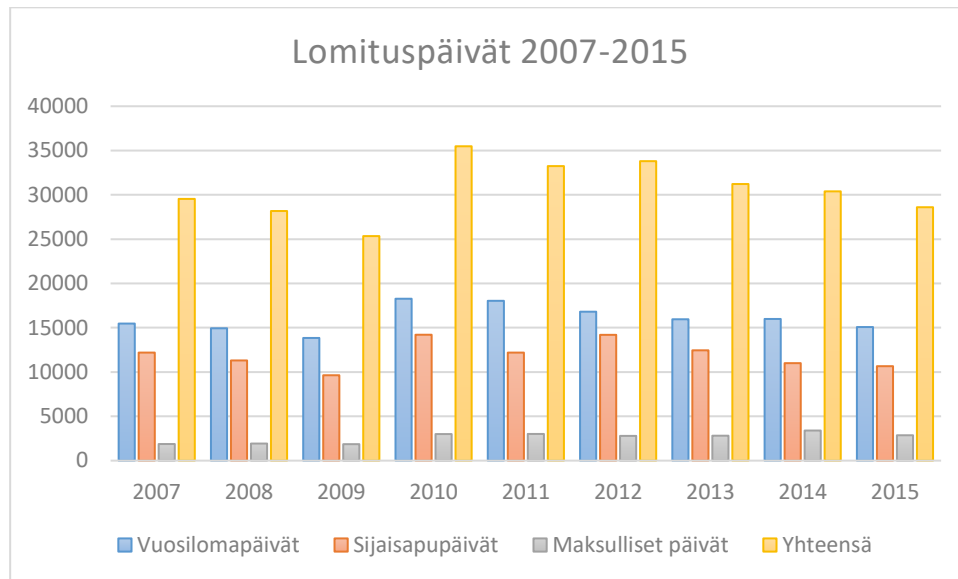

Kuvio 1. Sastamalan lomituspalveluiden lomitusalue (Puro 2016.)

Lomitettavia maatiloja alueella oli 446 ja lomaan oikeutettuja yrittäjiä 664 vuonna 2012. Suurin osa tiloista on suuntautunut maidontuotantoon. Vuonna 2013 kuukausipalkkaisia maatalouslomittajia oli 146, joista määräaikaisia 11. Vertailuksi vuonna 2016 oli 110 kuukausipalkkaista maatalouslomittajaa, joista määräaikaisia 10. Tuntipalkkaisia tilapäisiä maatalouslomittajia oli vuonna 2013 noin 250, vuonna 2016 noin 200. Lisäksi palveluja ostettiin noin 30 lomituspalveluyrittäjältä.

Kaikissa opinnäytetyössä esitettävissä taulukoissa ja tilastoissa näkyy harppauksia kahteen eri otteeseen. Nämä johtuvat siitä, että vuonna 2010 Virrat ja Ruovesi liittyivät lomitusalueeseen ja vuonna 2014 liittyi Kiikoinen, joten niin lomitettavien kuin lomitajienkin määrä lisääntyi (ks. taulukko1).

Taulukko 1. Sastamalan lomituspalvelujen lomitetut päivät v.2007-2015 (Puro 2016.)

5 Tapaturmat Sastamalan lomituspalveluissa

5.1 Yleistä

Sastamalan lomituspalveluissa toimii nk. Karhuryhmä, joka koostuu työsuojelupäälliköstä, työsuojeluvaltuutetusta ja useista kokeneemmista maatalouslomittajista eri puolilta lomitusaluetta. Karhuryhmä kokoontuu kerran vuodessa käymään läpi tapahtuneet työtapaturmat ja miettimään erilaisia ratkaisuja siihen, kuinka tulevaisuudessa niitä voitaisiin välttää.

Maatalouslomittajan työtapaturmasta aiheutuu 300 €/pv kustannus työnantajalle. Summa sisältää palkan, sivukulut ja sijaisen kustannukset. (Heikkilä 2016.)

Opinnäytetyössä esitellään yleisimpiä Sastamalassa maatalouslomittajille tapahtuneita työtapaturmia ja millaisia keinoja niiden välttämiseen on ehdotettu Karhuryhmän toimesta. Taulukosta 2 ilmenee prosentteina, millaisia tapaturmia Sastamalan lomitusalueella on tapahtunut vuosina 2007 - 2015.

Taulukko 2. Vammat vuosittain % kaikista lomituksessa sattuneista tapaturmista

[illegible]

5.2 Liukastuminen

Liukastuminen voi johtua liukkaasta tai epätasaisesta alustasta, jonkun esteen ylittämisestä tai huonoista jalkineista. Karjasuojissa likaiset ja kosteat lattiat, karsinat tms., joissa on eläinten eritteitä, voivat olla erittäin liukkaita. Lattioiden puhtaanapito ja ajoittainen karhentaminen lisäävät jalkineiden pitävyyttä. Ulkotiloissa hiekoittaminen ja suolaus vähentävät liukkautta ja hyvä valaistus helpottaa kulkemista. Ilmasto-olot vaikuttavat paljon työtapaturmien syntyyn, esimerkiksi jonain vuonna vesi sataa jään päälle ja aiheuttaa paljon enemmän liukastumisia. Liukastuminen voi tapahtua myös eläimen äkkinäistä liikettä väistettäessä.

Liukastumiseksi on laskettu hyppäämisistä, kaatumisista ja liukastumisista aiheutuneet työtapaturmat. Taulukossa 3 on luetteloitu, kuinka paljon työtapaturmaksi ilmoitettuja liukastumisia on tapahtunut Sastamalassa vuosina 2007-2015.

Taulukko 3. Sastamalan lomitusalueella työtapaturmaksi ilmoitetut liukastumiset (kpl)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
7	8	4	5	4	3	8	0	4

Taulukossa 4 on luetteloitu, millaisissa työolosuhteissa liukastuminen on tapahtunut. Parsinavetoissa tapahtuneiden tapaturmien määrä on suurin, koska alue on hyvin pitkälti maidontuotantoon suuntautunut ja navetat ovat suurelta osalta parsinavetoita. Jos tapaturmapaikkaa ei ollut ilmoitettu työtapaturmailmoituksessa, tapaturma on merkittynä kohtaan ei tietoa. Näin esimerkiksi, jos tapaturma oli tapahtunut esim. kotipihassa.

Taulukko 4. Vuosien 2007-2015 liukastumiset eri työpaikoilla (% liukastumisista)

PARSI	PI-HATTO	RO-BOTTI	SIKALA	LAM-POLA	HEVOS-TILA	KOUL.TILAI-SUUS	EI TIE-TOA
76,74%	18,60%	0%	2,33%	0%	0%	0%	2,33%

Esimerkkejä tapaturmista, jotka johtuivat maatalouslomittajien liukastumisista. Kurssiivilla kirjoitettu teksti on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Lomittaja kävi tarpeillaan navetan takana (yleinen tapa). Hämärä oli jo laskeutunut, joka edesauttoi kaatumista liukkaalla.

Oliko lomittajan pakko mennä navetan taakse, eikä olisi voinut tehdä tarpeitaan kouruun (tiedetään, että sukupuolten välillä toimenpiteen helppoudessa on eroja...) Valo olisi voinut olla mukana. Sosiaalitulojen puute. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Maatalouslomittaja työskenteli tilalla normaalia isännän vuosilomalomitusta. Emäntä oli auttamassa hiehon poistamisessa. Vasikka oli nostettu hiehon eteen nuoltavaksi, lomittaja järjesteli karsinaa valmiiksi ja kulki poikineen eläimen takaa. Lattia oli liukas poikimisen jäljiltä ja hän liukastui ja kaatui. Käytävää ei ollut ehditty vielä puhdistaa ja kuivittaa, koska karsinaa valmisteltiin vasikalle. Jalka ei heti tuntunut kipeältä, mutta nilkka oli myöhemmin illalla turvonnut ja jalkaterää oli vaikeaa liikuttaa.

Poikiminen yllättää aina, ei voi pahemmin ennakoida. Vesivaneri tai vanha betoni on pintana niin liukas, että kun siihen tulee poikimislumat päälle, niin pinta on mahdoton. Kiirettä ei kannata pitää, vasikka kyllä pysyy hyvän tovin emänsä edessä. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja oli lähdössä työhön. Käveli kotiovelta kohti autoa, vasen jalka luisti, jolloin lomittaja liukastui. Jalka vääntyi polvesta.

Aamu/pimeä/hiekoittamaton piha/kengät? (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.3 Ruhje

Yleisin maatalouslomittajille sattuneiden tapaturmien aiheuttaja on eläin, pääasiassa lehmä (45 %) (Maatalouslomittajan työturvallisuus ja työhyvinvointi 2014, 13). Paljon työtapaturmia tapahtuu myös tilanteissa, joissa nautaeläin runnoo lomittajan erilaisia rakenteita vasten. Nautojen kiinnittäminen ja irrottaminen on erityisen riskialtista: työskennellään lähellä sarvia kettinkien ja erilaisten kiinnittimien kanssa.

Ruhjeiksi on tässä opinnäytetyössä laskettu kaikki pienistä haavoista ja mustelmista isoihin ruhjeisiin ja palovammoihin, jos sille ei ole pystytty osoittamaan jotain ulkopuolista tekijää tai muuta sellaista, mistä se olisi johtunut (vrt. potku). Taulukkoon 5

on koottu, kuinka monta ruhjetta on luokiteltu työtaturmaksi Sastamalassa vuosina 2007 - 2015.

Taulukko 5. Ruhjeet (kpl) vuosilta 2007- 2015

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
23	16	8	16	9	17	15	10	27

Taulukossa 6 on luetteloitu, millaisissa työolosuhteissa ruhjeet ovat tapahtuneet.

Taulukko 6. Vuosien 2007-2015 ruhjeet eri työpaikoilta (% ruhjeista)

PARSI	PI-HATTO	RO-BOTTI	SIKALA	LAM-POLA	HEVOS-TILA	KOUL.TILAI-SUUS	EI TIE-TOA
73,76 %	14,89 %	1,42%	3,55%	1,42%	1,42%	1,42%	2,13%

Seuraavana on esimerkkejä maatalouslomittajille tapahtuneista työtaturmista, joista aiheutui ruhje. Kursiivilla kirjoitettu teksti on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Lomittaja haki shetlanninponioria tarhasta talliin. Ori puri lomittajaa oikeaan käsivarteen, kun lomittaja oli nostamassa raippaa maasta. Käteen tuli 3 tikkiä vaativa ruhjevamma. Kyseessä oli siitokseen käytettävä poni.

Hokasiko poni tilaisuutensa tulleen, kun taluttajalla ei ollut raippaa kädessä? Riimunnarun voi kietaista riimuksi niin, että pureminen hankaloituu. Todettiin, että ponit ovat pieniä ja pirullisia eläimiä! (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lehmälle oli tullut poikimisesta hermovaurio, joka aiheuttaa tahatonta tärinää ja pomppimista. Lehmä oli yllättäen hypännyt lomittajan vasemman jalkaterän päälle ja aiheuttanut siihen ruhjevamman.

Paha tilanne. Eläimen käytöstä ei pysty mitenkään ennakoimaan. Oliko kyseessä yhden yrittäjän tila? Olisiko apua ollut saatavilla? Tapahtuiko

tilanne parressa, poikimakarsinassa, lääkittäessä vai kuivittamisen yhteydessä? Saappaiden turvakärki ei suojaa jalan päältä. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja oli pesemässä lypsykonetta, hän nosti kiehuvaa vettä padasta sangolla, jolloin vettä loiskahti turvasaappaan varresta sisään. Kuuma vesi aiheutti palovamman oikeaan pohkeeseen. Tila oli lomittajalle tuttu ja kyseessä oli lomituksen viimeinen työpäivä.

Näin on käynyt monesti aiemminkin. Saappaan sisällä oleva kiehuva vesi tekee pahaa jälkeä. Olisiko sanko ollut turhan täynnä? Jos muoviämpäri, pehmenee kiehuvasta vedestä nopeasti. Kiire? (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.4 Potku

Eläinten potkut aiheuttavat paljon työtapaturmia. Maatalouslomittajia on ohjeistettu kysymään ennen lomitusjakson alkua vaarallisista eläimistä, ja yrittäjän kuuluu niistä kertoa ja ohjeistaa, kuinka niiden kanssa on toimittu. Lypsytyössä potkuja sattuu erinäisistä syistä. Muun muassa ensikot, jotka vasta harjoittelevat lypsyä, ovat ensimmäisillä kerroilla hermostuneita. Kärpäset ja muut lentävät itikat kiusaavat, ja joskus lehmä saattaa olla muuten hermostunut, esimerkiksi lypsäjä ei ole kertonut tulostaan, tai joku ylempiarvoisempi lehmä on juuri ahdistellut kyseistä yksilöä. Lehmän potkusta voi aiheutua erittäin vakavia työtapaturmia (ks. liite 1).

Lypsyssä voidaan käyttää erilaisia tekniikoita potkujen estämiseksi. Potkurautoja on useampia malleja. Amerikkalaista rautaa, joka kiristetään yläpuolelta veivillä, on pidetty hyvänä. Se ei putoa niin helposti kuin perinteinen käytössä oleva malli. Köyttä voidaan käyttää niin pään sitomiseen kuin jalankin ylös sitomiseen. Joissain paikoissa köyttä käytetään rintakehän ympärille tiukasti sidottuna. Nokkapihdit oikein käytettynä ovat joillekin lehmille myös käyttökelpoinen rauhoituskeino. Luonnevikaiset, potkurilehmät alkavat olla aika harvinaisia, poistuvat yleensä lypsykarjasta, jos eivät totu käsittelyyn.

Potkuja tulee nautoilta myös muissa tilanteissa, esimerkiksi nuorkarja villiintyy helposti kuivitettaessa parsia tai karsinoita. On mietittävä työjärjestys, ensin ruokaa eteen ja sitten vasta siivoilut. Pidetään riittävä etäisyys ja jutellaan eläimille.

Hevosten kanssa tapahtuneista potkutapaturmista voi seurata todella pahaa jälkeä. Opastus, ennakointi ja työjärjestys ovat erityisen tärkeitä. Taulukko 7 kertoo, kuinka monta eläimen potkusta johtuvaa työtapaturmaa tapahtui Sastamalassa vuosina 2007 -2015.

Taulukko 7. Potkutapaturmat (kpl) vuosilta 2007 – 2015.

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
3	4	4	10	12	9	4	5	5

Taulukossa 8 on luetteloitu, millaisissa työolosuhteissa potkut ovat tapahtuneet.

Taulukko 8. Vuosien 2007 – 2015 potkuvammat eri työpaikoilla (% potkutapaturmista)

PARSI	PI-HATTO	RO-BOTTI	SIKALA	LAM-POLA	HEVOS-TILA	KOUL.TILAI-SUUS	EI TIE-TOA
83,93%	8,93%	3,57%	0%	1,79%	1,79%	0%	0%

Seuraavassa on esimerkkejä maatalouslomittajille tapahtuneista työtapaturmista, jotka aiheutuivat eläimen potkun seurauksena. Kursiivilla kirjoitettu teksti on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Lomittaja oli irrottamassa lehmältä lypsimiä. Viereinen lehmä (jolla oli vedinvaurio) potkaisi lomittajaa niin, että hän lensi seinään.

Viereisellekin lehmälle voi laittaa potkuraudan. Vieruskaverit ovat vaarallisia, kun ovat selän takana. Lehmät on jalostettu nykyään niin korkeiksi, että ne ylettyvät jaloillaan pitkälle. Tapaturmasta aiheutui todella vakavia vammoja lomittajalle ja melkein puolen vuoden sairasloma.(Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja oli kiinnittämässä lypsimiä lehmälle, jolle ei turvotuksen vuoksi voinut laittaa potkurautaa. Tuolloin lehmä potkaisi häntä lujaa oikeaan käteen, lähinnä ranteen ja sormien alueelle.

Olisiko ollut muita mahdollisuuksia hallita lehmää? Potkurauta ei ole ainoa mahdollisuus. Nokkapihdit rauhoittavat useimmat eläimet. Etujalan nosto ylös ja ”niputtaminen” linkkuun on ehkä helpoin ja tehokkain. Lisäksi nipun saa auki helposti, jos tulee äkillinen tarve. Remmi joka laitetaan etujalkojen takaa lehmän rintakehän ympärille ja jota kiristetään sopivalle kireydelle, on myös hyvä vaihtoehto. Todettiin, että köydet tahtovat olla hukassa navetoilta, kannattaa kysellä jo lomituksen alkaessa mistä löytyy jos tarve tulee. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja oli hakemassa ratsuja tarhoista talliin. Viimeistä tuodessa se villiintyi ja rynnäsi eteenpäin. Hevonen potkaisi molemmilla takajaloillaan osuen lomittajaa oikeaan reiteen ja rintakehään.

Oliko ohjeistettu kunnolla minkä hevosen voi jättää viimeiseksi? Kaikki hevoset eivät ”kestä” viimeiseksi ulos jäämistä. Tässäkin oli tuuria mukana, olisi voinut käydä pahasti. (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.5 Työmatkatapaturma

Maatalouslomittajan työpäivään kuuluu normaalisti neljä työmatkaa. Työmatka ei sisälly työaikaan. Työnantaja korvaa toisen edestakaisen matkan ja toisen saa vähentää verotuksessa. Työnantajan toimesta on lomittajille järjestetty autoilukoulutusta. Työmatkatapaturmia tapahtuu eniten talvisaikaan, jolloin liukkaus yllättää kokeneemmatkin autoilijat. Alueella on sattunut kaksi kuolemaan johtanutta työmatkatapaturmaa, toinen Vammalassa ja toinen Hämeenkyrössä.

Sastamalan lomitusalue sijaitsee pääosin Pirkanmaalla, jossa on tunnetusti erittäin runsas valkohäntäpeurakanta. Tämä näkyy myös työmatkatapaturmatilastoissa. Taulukosta 9 näkyvät 2007 – 2015 vuosien työmatkatapaturmat. Taulukossa näkyy harppaus vuosina 2010 - 2011, jolloin Ruovesi ja Virrat liittyi lomitusalueeseen ja lomittajien määrä lisääntyi.

Taulukko 9. Työmatkatapaturmat (kpl) vuosilta 2007 – 2015.

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
2	2	3	5	8	0	2	1	2

Työmatkatapaturmista ei ole tietoa, oliko lomittaja menossa/tulossa esimerkiksi parsi- vai pihattonavettaan eikä sillä tiedolla ole tässä mitään merkitystä.

Seuraavana ohessa on esimerkkejä työmatkatapaturmista, jotka sattuivat vuosina 2007 – 2015 Sastamalan lomitusalueella. Kursiivilla kirjoitettu on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Työt lopetettuaan lomittaja käveli autolleen ja oli astumassa autoon. Hän horjahti ja löi silmäkulmansa auton oveen. Silmäkulmaan tuli haava, joka liimattiin kiinni. Ei sairaslomaa.

Oliko liukasta? Epätasainen, pimeä piha? Kiire? Töiden jälkeen taustalla saattaa olla myös väsymys, matala verensokeri/ -paine. Eväät mukaan? (Karhuryhmä 2007-2015.)

Kylpyläkadulta kolmostielle ajanut auto tuli kolmostietä pohjoiseen ajaneen lomittajan auton kylkeen. Ei henkilövahinkoja eikä sairauslomaa.

Toisen auton ”syy”. Ei estettävissä. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Maatalouslomittaja oli palaamassa töistä kotiin, kun hirvi loikkasi vasemmalta auton eteen. Hirvi kierähti konepellin kautta selälleen ojaan. Autosta vaurioitui konepelti ja puskuri. Ei henkilövahinkoja. Onnettomuusraportin vakuutusyhtiölle antaa tarvittaessa Ikaalisten poliisi.

Hirvivahinkoja on vaikea välttää. Hirvet liikkuvat samoihin aikoihin kuin lomittajatkin ovat liikkeellä. Pelkät peltivauriot menevät oman vakuutuksen piikkiin. Työmatkatapaturma tulee kyseeseen silloin kuin kuljetaja vahingoittuu. Aina kannattaa tarkistuttaa itsensä terveyskeskuksessa. Jälkeenpäin voi ilmetä oireita. (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.6 Ammattitautiepäily

Koko maassa lomittajilla todettiin vuonna 2010 yhteensä 101 uutta ammattitautia tai sen epäilyä. Näiden yleisimmät terveydelliset tautinimikkeet olivat

- hengitystieallergiat 56 tapausta
- ihotaudit 27 tapausta
- meluvammat 6 tapausta
- rasisairaudet 5 tapausta
- muut seuraukset 7 tapausta

Yleisimpiä hengitystieallergian muotoja olivat astma ja allerginen nuha. Ammattitautitilaston mukaan vuosina 2005 - 2011 ammattitaudeiksi varmistui 204 lomittajan tapausta. Näistä runsaan puolen (126 tapausta) osalta altistustekijänä ovat olleet orgaaniset pölyt ja muut orgaaniset altisteet (16 – 29 tapausta vuodessa). Vastaavana aikana 2005 -2011 ammattitautiepäilyjä oli 372 lomittajalla. Näistä lähes kahdessa kolmasosassa (238 tapausta) altistustekijänä olivat myös orgaaniset pölyt ja muut orgaaniset altisteet (21 – 49 tapausta vuodessa). (Maatalouslomittajan työturvallisuus ja työhyvinvointi 2014, 17.)

Taulukosta 10 on nähtävissä ammattitautiepäilyt Sastamalan alueelta. Ammattitaudeista ei ole luetteloitua työpaikkaa, koska ne aiheutuvat pitkän aikavälin altistuksesta tai rasituksesta.

Taulukko 10. Ammattitautiepäilyt (kpl) vuosilta 2007 - 2015

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
3	1	1	2	1	1	1	0	0

Seuraavassa on esitetty joitakin esimerkkejä ammattitautiepäilyistä vuosilta 2007 – 2015. Kursiivilla kirjoitettu on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Homepölykeuhko/ työtaturma tai työhön liittyvä ulkoinen tekijä.

Hengityssuojainten käyttö kannattaa aloittaa ennen kuin tulee oireita. Toimistolta on saatavissa useita eri malleja, joista löytyy varmasti mieluista. Suojaimet tulee säilyttää huolellisesti, kuiva pölytön paikka on paras. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Fyysisestä työstä, lapiointi, talikointi ja lypsy johtuva ranteiden rasittuminen, joka on johtanut rannekanavaoireyhtymään. Ammattitautiepäily.

Lievemmissä tapauksissa kannattaa kokeilla onko rannetuista apua. Työasennot! (Karhuryhmä 2007-2015.)

Ammattitautiepäily/ihottuma.

Ammattitautiepäilyjä tulee säännöllisesti yleensä pari vuodessa. Käsien suojaus hanskoin ja hengityssuojainten käyttö kannattaa pitää mielessä. (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.7 Putoaminen

Vakavia putoamistapaturmia maataloudessa sattuu muutamia Suomessa vuosittain. Iäkkäät rakennukset/rakenteet muodostavat suuren riskin. Esimerkiksi eläinsuojissa on aina korkea ilmankosteus johtuen avoimista juomapisteistä, eläinten virtsasta, hengityksestä, märehimisestä, hikoilusta ja kosteasta rehusta. Kosteus imeytyy rakenteisiin ja haurastuttaa niitä. Lantakuilujen ylitykset, ritilät niiden päällä ovat kuluvia osia ja hankalia joskus saada takaisin oikealle paikalleen. Rehutornit, kuivurit, paa-lipinot, tikapuut, portaat jne. muodostavat monia vaaranpaikkoja lomittajille päivittäisissä töissä. Sikaloissa kiipeillään paljon karsina-aitojen ylitse ja siitä aiheutuu putoamisia. Taulukossa 11 on luetteloitu Sastamalassa vuosina 2007 -2015 sattuneet putoamistapaturmat.

Taulukko 11. Putoamistapaturmat (kpl) 2007 – 2015.

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	2	1	2	0	1	0	0	0

Taulukosta 12 selviää millaisissa työolosuhteissa putoamistapaturmat ovat sattuneet.

Taulukko 12. Putoamistapaturmat eri työpaikoilta (% putoamistapaturmista)

PARSI	PI-HATTO	RO-BOTTI	SIKALA	LAM-POLA	HEVOS-TILA	KOUL.TILAI-SUUS	EI TIE-TOA
42,86%	14,29%	0%	42,86%	0%	0%	0%	0%

Esimerkkejä lomittajille tapahtuneista putoamistapaturmista. Kursiivilla kirjoitettu on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Maatalouslomittaja oli pudottanut rehua navetan vintiltä nuorkarjan rehupöydälle. Palatessaan portaille lattia petti oikean jalan alta. Jalka meni nivusia myöten reiästä läpi. Nilkkaan tuli ruhjeita sekä selkä venähti.

Rakennuskannan uudistumisen myötä ongelma vähenee. Välikatto on tarkastettava muualtakin. Oliko työsuojelutarkastus tehty? Miten rehu oli saatu vintille kun välikatto on noin mätä? (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja meni alumiinitikkailla ottamaan räystään alta vanhoja sähköeristimiä pois. Tikkaat lähtivät luistamaan ja lomittaja putosi takamuksilleen betoniluiskan reunaan. Pudotusta oli noin 1,5m. Lomittaja huomasi, että tikkaat lähtevät luistamaan niin hän oli jo ehtinyt tulla alaspäin noin puolet korkeudesta.

Miksi piti mennä? Tarvitaan toinen pitämään tikkaista kiinni. Oliko tikkaiden alusta sellainen, että olisi voinut saada tikkaat kunnolla kiinni? (Karhuryhmä 2007-2015.)

Maatalouslomittaja oli menossa pudottamaan lehmille heiniä navetan parvelta tikapuita pitkin. Tikapuut tulivat alas ja lomittaja myös lattialle.

Ei saa olla irtotikkaita. Luukun reunassa tulisi olla sellaiset hahlot, ettei tikkaat pääse luistamaan. (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.8 Hammasvamma

Maatalouslomittajan työ on fyysisesti raskasta. Työskentely suurten tuotantoeläinten kanssa on riskialtista. Työskentelytilat ovat usein ahtaita ja siirreltävät rakenteet esimerkiksi portit ja aidat, ovat raskaita. Yleisimmin hammasvammat aiheutuvat eläin-

men heilauttaessa päätään, aidan/portin äkillisestä liikkumisesta tai kaatumisesta/putoamisesta johonkin. Poikimis- tai porsimisapua eläimille annettaessa avustaja joutuu olemaan huonoissa työasennoissa, suuri hammasvammojen riski. Hammasvammoja sattuu onneksi harvakseltaan. Hampaiden suojaaminen on hankalaa. Taulukossa 13 on luetteloitu Sastamalan lomitusalueella vuosina 2007 – 2015 sattuneet hammasvammat.

Taulukko 13. Hammasvammat (kpl) vuosilta 2007 - 2015

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	0	0	1	0	0	1	0	1

Taulukossa 14 on luetteloitu millaisissa työolosuhteissa hammasvammat ovat sattuneet.

Taulukko 14. Hammasvammat eri työpaikoilta (% hammasvammoista)

PARSI	PI-HATTO	RO-BOTTI	SIKALA	LAMPOLA	HEVOSTILA	KOUL.TILAISUUS	EI TIE-TOA
25%	50%	0%	25%	0%	0%	0%	0%

Seuraavassa on esitetty esimerkkejä lomittajille tapahtuneista työtapaturmista, joista on aiheutunut hammasvamma. Kursiivilla kirjoitettu on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Maatalouslomittaja työskenteli takalypsyasemalla, oli pyyhkimässä lehmän utareita, kun tönäisi vieressä olleita lypsimiä, jotka heilahtivat ja osuivat kolahtaen kasvoihin. Hammas lohkesi.

Vahinko mikä vahinko. Ainoastaan kypärä olisi tainnut estää. (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.9 Eläinten siirto

Eläinten siirrossa tapahtuu paljon työtapaturmia. Irrallaan oleva eläin on aina riski. Lajikohtaisen käyttäytymisen tunteminen pienentää tapaturmariskiä. Eläimiä siirretäessä olisi hyvä, jos paikalla olisi useampi henkilö.

Vaarallisiksi tiedettyjä eläimiä pitää voida siirrellä ilman, että tarvitsee mennä niiden kanssa samaan tilaan, karsinaan tai käytävään. Irrallaan olevalle lehmälle tai sonnille ei koskaan saa kääntää selkäänsä. Eläimet voivat kiiman tai poikimisen vuoksi käyttäytyä tavanomaista arvaamattomammin. Emo voi puolustaa jälkeläistään puske-malla hoitajaansa. Myös eläinten keskinäisen hierarkian järkkäminen saattaa aiheut-taa äkillistä ja ennakoimatonta eläinten liikehtimistä. Jos eläinten tila, pihatto on liian ahdas, ei aremmille lehmille jää riittävästi tilaa väistää ylempiarvoisia lehmiä. Tällöin myös hoitaja saattaa huomaamattaan jäädä tilanteessa liikkuvien eläinten jalkoihin. (Maatalouslomittajan työturvallisuus ja työhyvinvointi 2014, 14.) Taulukossa 15 on luetteloitu vuosina 2007 – 2015 Sastamalan lomitusalueella eläinten siirrossa tapah-tuneet työtapaturmat.

Taulukko 15. Eläinten siirrosta maatalouslomittajille aiheutuneet työtapaturmat (kpl)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
2	2	2	0	4	2	2	4	0

Taulukossa 16 on luetteloitu millaisissa työpaikoissa eläinten siirrosta aiheutuneet työtapaturmat ovat sattuneet.

Taulukko 16. Eläinten siirrosta johtuneet työtapaturmat eri työpaikoilla (% siirroissa tapahtuneista tapaturmista)

PARSI	PI- HATTO	RO- BOTTI	SIKALA	LAM- POLA	HEVOS- TILA	KOUL. TILAI- SUUS	EI TIE- TOA
66,67%	27,78%	0%	0%	0%	5,56%	0%	0%

Seuraavassa on esitetty esimerkkejä eläinten siirrosta johtuneista työtapaturmista. Kursiivilla kirjoitettu on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Lomittaja oli yrittäjän kanssa siirtämässä eläimiä parteen narun kanssa. Eläin villiintyi ja tuuppasi lomittajan aita vasten vauhdilla. Eläimet olivat irrallaan pihatossa.

Minkälaiset olosuhteet ovat tilalla? Mitä varten eläintä oltiin siirtämässä? Jos kyseessä pihatto, eläimiä totutettava vähitellen olemaan päästään kiinni. Miten toimitaan, annetaanko aikaa vai pakotetaanko? Kannattaa katsoa pakoreitti valmiiksi siltä varalta, että jotain tapahtuu. Eläinten käyttäytymistä tulisi ymmärtää. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja oli siirtämässä poikivaa emolehmiä poikimakarsinaan, jolloin emolehmiä puski lomittajaa aitarakenteita vasten. Kätkä pidemmästä huolimatta lomittaja sai haavan kasvohinsa, johon jouduttiin ompelemaan 7 tikkiä. Lisäksi lomittaja sai ruhjevammoja ympäri kehoa.

Emolehmät ovat hankalia, koska jäävät usein vähälle ihmisen käsittelylle. Roduissa on eroja, siinä miten suhtautuvat vieraisiin. Laitumella on käytävä talvisinkin. Lauman seassa olevaa sonnia tulee erityisesti varoa. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja oli isännän kanssa erottelemassa emolehmien joukosta hiehoja, jolloin naudat lähtivät juoksemaan, lomittaja horjahti ja kaatui. Hieho potkaisi lomittajaa kylkeen ja pikku vasikka yli hypätessään päähän. Lomittaja sai lieviä ruhjevammoja kylkeen ja kuhmun päähänsä. Tila oli lomittajalle tuttu ja kyseessä oli lomituksen ensimmäinen päivä.

Ei rutiinistö lomittajalle? Huonoa tuuria? Olisi voinut käydä pahasti, jos koko lauma olisi juossut yli. (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.10 Silmävamma

Maataloustyössä käytetään paljon erilaisia kemikaaleja. Niiden käyttöohjeet ja käytöturvallisuustiedotteet pitää olla maatalouslomittajan saatavilla. Erilaiset pesuaineet höyrystyvät väärinkäytettyinä ja roiskeet voivat aiheuttaa pahoja vammoja, puhumattakaan hapoista ja muista säilöntäaineista.

Eläimet, orgaaniset pölyt, erilaiset vierasesineet, rehut ja kuivikkeet voivat myös aiheuttaa silmävammoja eri tavoin. Eläinsuojissa on paljon erilaisia rautalanka tms. virityksiä, jotka melko huomaamattomina aiheuttavat vakavia silmävammoja. Suojalaseja on saatavilla lomatoimistosta. Taulukossa 17 on lueteltu Sastamalassa sattuneet silmävammat vuosilta 2007 – 2015.

Taulukko 17. Maatalouslomittajille aiheutuneet silmävammat (kpl)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	3	0	0	0	1	1	0	0

Taulukosta 18 näkyy millaisissa työolosuhteissa silmävammat ovat tapahtuneet.

Taulukko 18. Silmävammat työpaikan mukaan jaoteltuina (% silmävammoista)

PARSI	PI-HATTO	RO-BOTTI	SIKALA	LAM-POLA	HEVOS-TILA	KOUL.TILAI-SUUS	EI TIE-TOA
50,00%	16,67%	0%	16,67%	0%	16,67%	0%	0%

Seuraavassa on esitetty esimerkkejä lomittajien silmävammaan johtaneista työtapa-turmista. Kursiivilla kirjoitettu on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Lomittaja vei turvetta kottikärryillä. Tuuli lennätti turvetta silmiin.

Vastatuuleen kulkiessa kova tuulenpuuska voi heittää puolet lastista silmille. Herkät silmät tulehtuvat varmasti. Suojalasit olisivat voineet auttaa. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittajan suorittaessa loppupesuja maituhuoneessa, pesuainetta roiskahti kasvoille ja silmiin. Lomittaja huuhteli kasvot vedellä ja suoritti työt loppuun. Myöhemmin illalla silmä ärtyi ja lomittaja hakeutui hoitoon. Ei sairauslomaa.

Pumput pesuaineastioissa? Pumpuissakin on iso laatuero, toiset roiskii. Pumpun päälle lypsyliina ja pumppaa sen läpi. Lisäksi on huomioitava astioiden korkeus. Silmähuuhde? (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja oli iltalypsyllä lypsyasemalla, lypsettävä hieho oli lyönyt lomittajaa silmään hännällä. Silmä kipeytyi, tulehtui ja muurautui umpeen. Lomittaja teki askareet loppuun ja meni terveyskeskuksen päivystykseen.

Suojalasit. Häntäkarvojen leikkaus ja siistinä pitäminen. Sattuu todella paljon, kun sopivasti osuu. (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.11 Koneen aiheuttama vamma

Ennen tilalla alkavaa lomitusjaksoa on lomittaja perehdytettävä kunkin tilan koneiden ja laitteiden käyttöön. Se on tilan omistajan tehtävä. Työkoneiden ja laitteiden alkuperäiset suojat on oltava aina käytön aikana paikoillaan. Mikäli laitteen rakennetta tai sen suojausta on muutettu alkuperäisestä, on lomittajalla oikeus kieltäytyä vaaralliseksi toteamansa laitteen käytöstä. (Maatalouslomittajan työturvallisuus ja työhyvinvointi 2014, 41.)

Koneita ja laitteita koskee luovuttajan vastuu eli yrittäjä vastaa siitä, että koneet ja laitteet ovat lomittajan turvallisia käyttää.

Taulukossa 19 on luetteloitu Sastamalassa vuosina 2007 – 2015 koneiden kanssa tapahtuneet työtapaturmat.

Taulukko 19. Koneiden kanssa aiheutuneet työtapaturmat (kpl)

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
0	0	0	2	0	2	3	1	0

Taulukossa 20 on lueteltu, millaisissa työpaikoissa koneiden kanssa sattuneet työtapaturmat ovat tapahtuneet.

Taulukko 20. Koneiden kanssa sattuneet tapaturmat työpaikoittain (% konetapaturmista)

PARSI	PI-HATTO	RO-BOTTI	SIKALA	LAM-POLA	HEVOS-TILA	KOUL.TILAI-SUUS	EI TIE-TOA
25,00%	25,00%	0%	0%	0%	0%	0%	50,00%

Seuraavassa on esitetty esimerkkejä, millaisia työtapaturmia Sastamalassa on vuosina 2007 – 2015 sattunut koneiden kanssa. Kursiivilla kirjoitettu on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Lomittaja oli irrottamassa traktorin perästä paalipihtejä. Pihtien edessä olevaa lisälaitetta irrotettaessa sormi jäi työntövarren ja paalipihtien väliin.

Tapahtumakuvaus on aika niukka. Kokonaiskuvaa tilanteesta on vaikea hahmottaa. Mikä lisälaitte pihdin edessä oli? Oliko isännän omavalmiste? Oliko laite vinossa? Työjärjestys kannattaa harkita, irrottaako työntövarren ensin paalipihdistä vai päinvastoin. Hydraulinen työntövarsi on painavampi. Kun rauta pääsee kolahtamaan rautaa vasten väliin jäävä sormi saa pahan käsittelyn, jossa ei hanskakaan auta. (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja oli tyhjäämässä välilietesäiliötä Schäffer-pienkuormaajalla lietealtaaseen. Kiinnitettyään letkut kiinni ja aikoessaan käynnistää pumpun, lomittajan käsi osuikin vahingossa peruutusvaihdennappiin, jolloin kone peruutti hänen vasemman jalkansa yli säären suuntaisesti.

Oliko työ jo rutiini? Kiire? Tehtiinkö työ koneen ulkopuolelta? Ulkopuolelta katsottuna nappulat ovat eri ”järjestyksessä” kuin hytin sisältä katsottaessa. Huolellisuus! (Karhuryhmä 2007-2015.)

Lomittaja oli käynnistämässä naruvetoista rehunjakovaunua. Narusta kiskaistessa tuli takapotku, jonka seurauksena olkapää venähti.

Laite ei todennäköisesti ollut ihan kunnossa? Ikivanha laite? Ovatko -huollot jääneet väliin? (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.12 Vaarallisen aineen aiheuttama vamma

Maatiloilla käytetään paljon erilaisia haitallisia aineita. Rehujen säilöntäaineet, pesu- ja desinfiointiaineet ja erilaiset kaasuyhdisteet aiheuttavat vaaratilanteita työntekeijöille. Tiloilta pitää löytyä käyttöturvallisuustiedote käytetyistä aineista. Sastamalan lomitusalueella aikavälillä 2007 - 2015 vaarallisten aineiden kanssa on sattunut vain yksi tapaturma vuonna 2011. Tapahtumapaikkana oli parsinavetta. Kursiivilla kirjoitettu on kirjattu Karhuryhmän kokouksessa.

Lomittaja oli siirtämässä AIV- tynnyriä isännän kanssa traktorin kauhaan. Tynnyrin korkki oli hieman auki ja siitä valui happoa lomittajan silmiin.

Silmien huuhteluvesi on pidettävä saatavilla, kun happoja käsitellään. Happoja käsiteltäessä on oltava varovainen. Miksi korkkia ei varmistettu ennen siirtoa? Jos AIV-liuoksella hapotetaan vasikan juomia, varmista talonväeltä, että se on laimennettua (aina näin ei ole)! Vanha hokema hapon sekoitukseen: ”Ensin vesi, sitten happo, muuten tulee käteen rakko”. (Karhuryhmä 2007-2015.)

5.13 Muutokset tapaturmien määrässä

Kokonaisuutena tarkastellen lomittajille tapahtuvien työtapaturmien määrä vaihtelee vuosittain. Sastamalan lomituspäiväalueella tehdään vuosittain keskimäärin 30 600 lomituspäivää ja työtapaturmia sattuu 0,7 - 1,5 kappaletta 1000 lomituspäivää kohti (Ks. Taulukko 21). Taulukosta 21 näkyy Sastamalan Lomituspäiväalueissa maatalouslomittajille tapahtuneiden tapaturmien absoluuttiset määrät vuosina 2007-2015 sekä tapaturmien määrät 1000 lomituspäivää kohti ja tapaturmien määrän prosentuaalinen muutos 1000 lomituspäivää kohti. Lisäksi taulukosta käy ilmi lomitettujen päivien määrät vuosittain. Vuosien 2014-15 välillä työtapaturmien määrässä tapahtui jyrkkä lisääntyminen. Tuolloin lomituspäivät vähenivät noin 6 %, mutta työtapaturmat melkein kaksinkertaistuivat.

Yhteistoimintaryhmän kokouksessa 12.10.2016 kävi ilmi, että myös Lempäälän lomitussyksikössä työtapaturmien määrä on lähtenyt nousuun.

Taulukko 21. Sastamalan Lomituspäiväalueissa maatalouslomittajille tapahtuneet työtapaturmat (kpl), lomituspäivien määrä (kpl) ja työtapaturmat kpl/1000 lomituspäivää. Alimmaisena työtapaturmien määrän kpl/1000 lomituspäivää muutos % edelliseen vuoteen verrattuna (%).

2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
43	38	23	43	39	36	37	21	39
29543	28177	25345	35485	33248	33803	31223	30394	28604
1,46	1,35	0,91	1,21	1,17	1,06	1,19	0,69	1,36
	-7,3%	-32,7%	33,5%	-3,2%	-9,2%	11,3%	-41,7%	97,3%

Yhtenä syynä tapaturmien lisääntymiseen saattaa olla muutokset työnopastuspäivien määrässä. Melan soveltamisohjeen (2011) mukaan lomittajalle voidaan nykyisin antaa vain yksi päivä opastusta aikaisemman useamman päivän sijaan. Sastamalan kaupunki maksoi vuonna 2013 38000 € Melalle takaisin vuosina 2009-2011 liian monista annetuista opastuspäivistä.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

6.1 Työaika

Lomittajien maatioilla tekemiä työaikoja on kiristetty huomattavasti, esimerkiksi suuremmilla tiloilla kiimantarkkailuun ei lomittajien työaika riitä mitenkään. Sastamassa lomituspäivän pituus on tällä hetkellä alle 7 tuntia. Kuukausipalkkaisen täysiaikaisen maatalouslomittajan työaika on 7 h 39 minuuttia/päivä 153 h/kk. Vuonna 2017 työaika tulee pidentymään 7 h 45 minuuttiin/päivä 155 h/kk. Tiloilla ei saa tehdä täyttä työpäivää, koska rajausta välttämättömiin, päivittäisiin eläintenhoitotöihin on niin tiukka.

Maatalouslomittajien työvuorolistojen suunnittelu on haastavaa. Lomittajilta joudutaan vähentämään vapaapäiviä, jotta työvuorolistat saadaan suunniteltua minuutilleen. Aiheuttaa turhautumista ja työmotivaation laskua niin yrittäjien, esimiesten kuin lomittajienkin keskuudessa. Työaikojen kiristäminen on myöskin aiheuttanut sen, että lomittajat kuittaavat itsensä ulos ja tekevät työt loppuun omalla ajallaan, koska jokaisesta ylityöstä täytyy esimiehelle ilmoittaa ja selittää ylityön syy. Suurilla tiloilla välttämättömien eläintenhoitotöiden osalta päivittäinen työaika voi helposti muuttua kaksikin tuntia päivästä toiseen eikä tarvitse vielä mitään ihmeellistä tapahtua.

Lomittajille pitäisi saada työrauha. Työnteko eläinten kanssa ei ole kelloon katso- mista ja kiirehtimistä. Vahinkoilmoituksia analysoidessa tuli monen työtapaturman kohdalla eteen kysymys, että oliko kiire. Liukastumiset ym. voisivat olla vältettävissä,

jos olisi aikaa tehdä rauhassa ja ehtisi katsomaan mihin astuu ja hahmottamaan alustan epätasaisuudet/esteet. Eläinten kanssa rauhallinen käyttäytyminen on ehdoton edellytys. Monta potkua olisi kenties voitu välttää, jos lomittajalla ei olisi niin kiire.

6.2 Opastus

Opastuspäiviä vähennettiin rajusti. Lomittajalle saa antaa maksimissaan yhden päivän opastusta. Kaikilla tiloilla kalusto on erilaista tai vaikka olisi samanlaistakin, niin niitä käytetään eri tavoin. Lomittajien työohje ” talossa talon tavalla”, alkaa olla melko haastava toteutettavaksi, kun ei työtapoja ole aikaa oppia kunnolla. Ihmiset ovat erilaisia, toinen omaksuu suuren määrän tietoa hetkessä, toinen tarvitsee useamman toiston. Missä muussa ammatissa kaikki pitää oppia päivässä ja sen jälkeen olla valmiudet pitää satojen tuhansien arvoinen investointi toiminnassa, josta on muiden ihmisten koko elanto kiinni?

Jokaisella tilalla pitäisi olla kirjalliset ohjeet lomittajille. Kansiosta pitäisi löytyä tärkeät puhelinnumerot, kirjalliset työohjeet ja sinne olisi myös helppo lisätä esimerkiksi kuva jostakin työvaiheesta, jos se on normaalista työtavasta poikkeava. Valitettavan harvalta tilalta nämä löytyvät. Kunnolliseen työhön opastamiseen käytetyt eurot tulevat takaisin vähentyneinä työtapaturmina ja työtyytyväisyyden lisääntymisenä.

6.3 Yksintyöskentely ja mobiilipäivystys

Työturvallisuusriski kasvaa, kun lomittaja työskentelee yksin maatilalla. Yksintyöskentelyä tulee väistämättä, koska lähes puolet lomituspalveluja käyttävistä tiloista on yhden yrittäjän tiloja. Lisäksi osa maatalousyrittäjistä pitää lomaa yhtäaikaan.

Tapaturmariskiä ei voida kokonaan poistaa, koska lomittaja työskentelee eläinten parissa. Sen vuoksi korostuu työnantajan tarve valvoa työhön menemistä ja töistä pois lähtemistä. Yksintyöskentely on suuri riski työnantajalle.

Työnantajalla tulee olla järjestelmä, jonka avulla voidaan varmistaa, että lomittaja on päässyt terveenä pois työpaikaltaan työvuoron päätyttyä. Yksi mahdollisuus tämän

varmistamiseksi on käyttää ns. mobiilijärjestelmää, johon on ennalta tallennettu lomittajan päivittäiset työvuorot. Jos lomittaja ei kuittaa järjestelmään aloittaneensa tai lopettaneensa työvuoroaan, ilmoittaa järjestelmä automaattisesti hälyttäen tästä järjestelmän valvojalle. Toiminta ei estä tapaturmia, mutta se voi nopeuttaa avun paikalle saamista (Maatalouslomittajan työturvallisuus ja työhyvinvointi 2014, 61).

Sastamalan Lomituspalveluissa oli käytössä mobiilijärjestelmä, jolla lomittajat ilmoittivat työmatkojen kilometrit sekä kuittasivat työaikansa. Jos työvuoro jäi kuittamatta, siitä tuli hälytys päivystyspuhelimeen, jota lomituspalveluesimiehet päivystivät aina viikon kerrallaan. Vuoden 2014 loppuun saakka oli toimiva mobiilipäivystys lomittajille, joka lopetettiin hallinnon rahan riittämättömyyden vuoksi. Nykyään työpuhelimilla kuitataan työvuorot ja kilometrit. Kuittauksista aiheutuvia hälytyksiä ei kukaan seuraa reaaliaikaisesti eivätkä ne aiheuta toimenpiteitä. Päivystys lomittajille on viikonloppuisin ja pyhisin klo 11-13.

Työpuhelin tuo toki turvaa lomittajalle, kun hän yksin tiloilla työskentelee. Voi soittaa apua, jos jotakin sattuu. Riskinä on, että navetassa ei ole kenttää puhelimelle tai loukkaantuu niin, ettei ole kykeneväinen soittamaan apua itselle. Kun lomittaja on yksin tilalla, voi hän olla myös yksinäinen ihminen, jota ei kukaan kotona kaipaa. Päivystysjärjestelmä oli ainoa turvaverkko taustalla. Työnantajan on tiedettävä, että työntekijät pääsevät tiloilta turvallisesti pois. Mobiilipäivystys on palautettava maatalouslomittajille.

6.4 Työmatkat

Maatalouslomittajat ajavat 4 työmatkaa vuorokaudessa. Lomitusalueiden suurennuttua ja tilojen määrän vähennyttyä työmatkat ovat pidentyneet huomattavasti. Talvi-aikaan työmatkoista 3 ajetaan yleensä pilkkopimeässä. Työmatkat voivat olla helposti 60 km suuntaansa, jolloin työmatkan pituudeksi tulee $60 \text{ km} \times 4 = 240 \text{ km/pv}$. Työmatka on lomittajan vapaa-aikaa. KVTES:ssa on lomittajille erillinen liite kilometrikorvauksesta, 2 työmatkaa korvataan. Kuitenkin kaikilla kunnan työntekijöillä on sama 5000 km/v raja, jonka jälkeen kilometrikorvaus vähenee ($0,43\text{€}/\text{km} - 0,05\text{€}/\text{km} =$

0,38€/km). Senhän pitäisi ehdottomasti nousta, koska auton kulut nousevat ja tarkoittaa myös sitä, että kyseinen lomittaja joutuu ajamaan todella pitkiä matkoja.

Pitkät työmatkat lisäävät työmatkatapaturmien riskiä. Ne lisäävät psykofyysistä kuormitusta, haittaavat harrastustoimintaa, vähentävät kuntoliikuntaan ja lepoon käytettävissä olevaa aikaa. Perheen kanssa vietetty aika työjaksojen aikana on minimaalista.

6.5 Jatkoa tulevaisuudessa

Opinnäytetyön tulokset ovat luotettavia, koska kaikki tieto on käsin kerätty virallisista tapaturmaraporteista. Olisi mielenkiintoista saada vastaavat tiedot joltain muulta lomituspalveluyksiköltä ja tehdä samanlaiset tilastot vertailukohdaksi.

Maatalouslomittajien työaikojen pidentyessä ja maatalojen työaikojen lyhentyessä olisi mielenkiintoista jatkaa työtapaturmien seuraamista vuosittain ja nähdä pysyykö linja edelleen nousujohteisena vai miten kehityskulku etenee. Opinnäytetyön tekijän mielipide on, että työtapaturmien määrä kasvaa ja ne ovat entistä vakavampia, jos mitään muutosta ei tapahdu.

6.6 Kehitystä?

Maatalouslomitus elää tällä hetkellä suurta muutokautta. Siirtyessämme 2019 maakuntien hallinnoimaan lomitusjärjestelmään muutoksia tulee väistämättä. Koko Suomeen tarvitaan yhtenäinen lomitusjärjestelmä, neuvova ja yhteistyöhön painottuva eikä tämän hetkiseen kyttäämiseen ja pilkunviilaamiseen perustuva. Nykyinen tulkinta lomittajan työajan määrittelystä, opastuksesta ja hyväksytyjen työtehtävien määrittelystä on ristiriidassa työnantajan velvollisuuksien kanssa ja aiheuttaa tarpeetonta kuormitusta ja tapaturmavaaraa lomittajan työssä.

Maatalouslomittajien työsuojelusta vastaa osittain työnjohto ja osittain maatalousyrittäjä. Työsuojelu on haastavaa, kun työn suorituspaikka yksityisen henkilön omis-

tamissa tiloissa. Mahdollisuudet työskentelyolosuhteiden muuttamiseen ovat rajalliset. Yhteistyötä yrittäjien ja työnjohdon välillä on kehitettävä ja saatava joustavamaksi.

Tällä hetkellä tilojen työaikojen kiristyminen ja lomittajien työaikojen pidentyminen ja työtehtävien rajaaminen aiheuttavat ja ovat jo aiheuttaneet paljon osa-aikaistamista. Lomittajakunta on vanhenemassa. Tulevaisuuden haasteena onkin saada nuoria, ammattitaitoisia ja motivoituneita osaajia maatalouslomittajiksi. Kaksiosainen työpäivä, pitkät työmatkat ja mahdollinen osa-aikaisuus, joka ei takaa riittävää toimeentuloa, ovat todellinen haaste. Olisiko mahdollisuutta laajentaa lomittajan työ kuvaa, jotta henkilökadolta vältyttäisiin ja saataisiin työ taas houkuttelevammaksi uusille osaajille?

Lähteet

Accident at work – Definition of an accident. Viitattu 11.12.2016.

<http://www.tvk.fi/en/jarjestelma-ennen-vuotta-2016/Claims/Compensated-incidents/Accident-at-work--Definition-of-an-accident/>.

Heikkilä, M. 2016. Työsuojelupäällikkö, toimistonhoitaja. Sastamalan Lomituspalvelut. Haastattelu 25.10.2016.

Karhuryhmän kokousmuistiinpanot. 2007 – 2015. Sastamalan lomituspalvelut.

Maatalouslomittajan työturvallisuus ja työhyvinvointi. 2014. Toim. T. Suurnäkki. 4.uud. p. Työturvallisuuskeskus TTK, kuntaryhmä ja maatalousalojen työalatoimikunta.

Märsy, M. 2016. Lehmä potkaisu miestä jalkaan. Maatalouslomittaja 8, 8.

Puro, R. 2016. Lomituspalvelupäällikkö. Sastamalan Lomituspalvelut. Useita haastatteluja syksy 2016.

Liitteet

Liite 1. Lehmä potkaisi miestä jalkaan

Veli-Pekka Saarimaa on toiminut maatalouslomittajana Sastamalan lomituspäalveluyksikössä 17 vuotta. Oli talvinen Helmikuun 2015 aamu ja lehmät odottelivat lypsäjää navetassa.

Mies asteli navettaan yksin turvallisilla mielin. Tällä kertaa hänellä ei ollut toista lomittajaa tai tilan yrittäjää kaverina. Lypsytyö oli aloitettu ja kaikki tuntui menevän suunnitelmien mukaan, kunnes aamun luonne muuttii muotoaan.

”Olin menossa erään lehmän väliin, joka tuntui olevan hieman säikky. Sain kuitenkin pestyä tissit ja käännyn. Vain musta vilahdus silmäkulmassa ja seuraavat muistikuvat ovat lantakourusta.” - Veli-Pekka muistelee tapahtumaa.

Lehmä potkaisi miestä jalkaan, josta aiheutui pohjeluun ja sääriluun katkeaminen mutta myös sääriluun murtuminen pystysuunnassa. Hän kaivoi rintataskustaan työntantajalta saadun puhelimen ja soitti apua itse. Ambulanssi oli tulossa ja mies sai vielä tilan isännän kiinni puhelimella, joka tuli auttamaan hänet pois lehmien alta lantakourusta. ”Kerrankin sattui olemaan kuuluvuutta puhelimessa” - mies naurahtaa. Valitettavasti kuuluvuus ongelmia ilmenee vielä paikoin ympäri suomea ja se saattaa aiheuttaa lomittajien työssä hengenvaaran, jos työntekijä ei voi soittaa itse apua.

Veli-Pekka kuljetettiin ambulanssilla Tays:iin eli Tampereen yliopistolliseen sairaalaan. ”Jouduin odottamaan sairaalassa 4 päivää leikkausta, ruuhkaisen tilanteen vuoksi. Jalan kivut olivat siedettävissä ennen leikkausta mutta heräämöstä lähtiessä kivut kasvoivat.” Mistään pienestä leikkauksesta ei ollut kyse. Mies oli 8 aikaan aamulla katsonut kelloa, kun toimenpide oli alkanut ja heräämössä silmänsä aukaistua kello oli noin 17.00. Hyvin onnistuneessa leikkauksessa pohje- ja sääriluuta oli laitettu pitämään paikoillaan ruuvien ja rautakiskojen voimin. Kokonaisuudessa sairaalajakso kesti kuitenkin vain viikon.

Sairauslomaa annettiin 3 kuukautta, jonka aikana haavaa hoidettiin monin eritavoin. Parin päivän päästä leikkauksesta Veli-Pekalle annettiin lähete Taysista Vammalan aluesairaalaan, jossa oli tarkoitus suorittaa leikkaushaavan puhdistus ja siteiden vaihto. Puhdistus kuitenkin epäonnistui. Ammattitaidoton kipsaaja ja hoitaja eivät noudattaneet Tampereen yliopistollisen sairaalan Veli-Pekan leikkaavan lääkärin ohjeistusta, vaan irrottivat leikkaushaavaa kiinni pitäneet teipit jalasta, joka aiheutti

haavan repeämisen kokonaan auki. ”Siinä minä katsoin, kun haava aukesi, kuin veto-ketju. Yritin monta kertaa sanoa, ettei teippejä saa ottaa irti. Ongelmia tuotti myös se, ettei meillä ollut kipsaajan yhteistä kieltä. Hän ei puhunut suomea eikä lontoota.” Eikä siinä vielä kaikki. Henkilökunta kuitenkin päättivät kipsata jalan, vaikka haava oli auki ja vuoti verta. Kipsi, joka laitettiin jalkaan on myrkyllistä ja Suomessa nykyään kiellettyä. Kipsauksen jälkeen Veli-Pekka hyppäsi taksiin ja ajoi suoraan Tampereen yliopistollisen sairaalan päivystykseen, jossa sattui päivystävänä lääkärinä olemaan hänen leikkaavalääkäri. Veli-Pekan jalassa oleva kipsi aukaistiin, haava putsattiin ja teipattiin uudelleen kiinni. Tayssin leikkaavalääkäri kauhisteli tapahtumaa ja pyysi mieheltä lupaa tehdä valituksen Vammalan aluesairaalaan. Lopulta kipsaaja ja hoitaja saivat potkut sairaalasta.

”Kipsi oli kokonaisuudessaan 2 viikkoa jalassa ja tämän aikana haavaa putsattiin vielä pari kertaa, jotka onnistuivat hyvin. Kuuteen viikkoon jalalla ei saanut astua ollenkaan. Sen jälkeen pikkuhiljaa sai alkaa varailemaan painoa jalalle. Kainalosauvat olivat kuitenkin menossa mukana juhannukseen asti.” Veli-Pekka muistelee.

Työterveyslääkäri oli uudelleen koulutuksen kannalla mutta vakuutusyhtiö kieltäytyi. Veli-Pekka kävi pariinkin otteeseen vakuutusyhtiön määräämällä ortopedillä mutta tuloksetta. ”Olen kuulemma kykeneväinen tekemään maatalouslomittajan työtä.”- Veli-Pekka naurahtaa. Syyskuusta toukokuuhun osa-aikaisena ja siitä eteenpäin koko-aikaisena töihin palannut lomittaja harmittelee, että epätasaiset ja liukkaat pinnat töissä tuottavat haasteita. Mutta myös pienkuormaimiin meno tuottaa kiputiloja jalkaan. Kuitenkin hän kiittelee lomahallintoa ja esimiehiä siitä, että ovat järjestäneet hänelle sellaisia paikkoja missä on helpointa työskennellä.

Työsuojeluvaltuutettu ja työnjohto olivat tehneet tapaturman aiheutuneeseen navettaan asianmukaisen tutkinnan. Ennen tilalla oltiin yksin lomittamassa. Tilanne muutettiin tapahtuman johdosta siten, että nykyään tilalla pitää aina olla kaksi henkilöä. Muuttunut oli myös käytäntö potkuraudan käytöstä. Ennen sitä ei saanut käyttää, nykyään siihenkin on saatu yrittäjiltä lupa. Työnantaja oli tarjonnut lomittajalleen kriisiapua mutta lomittaja oli kieltäytynyt ottamasta. ”Oli sellainen olo, etten tarvitse sitä. Vaikkakin piti käydä pientä keskustelua oman pääni kanssa, uskallanko mennä parsinavetassa lehmän väliin vai en. Menin kuitenkin.” Veli-Pekka hymähtää.

Eläimet ovat arvaamattomia ja käyttäytyvät oudoissa tilanteissa eritavoin. Eläinten kanssa aina pitää toimia rauhallisesti ja muistaa ilmoittaa lehmälle tulostaan parsinavetassa mutta myös pihatoissa. Tällä minimoidaan vaaratilanteet. Hän muistuttaa myös, että hankalasti käyttäytyvän lehmän lypsystä voi kieltäytyä, mikäli kokee sen vaaralliseksi itselleen. Vaikka lomittajan pitää olla joka alan moniosaaja vastuu on kuitenkin yrittäjällä.

Allekirjoittanut toivottaa kaikille lukijoille turvallista loppuvuotta ja pidetään huolta toisista. (Märsy 2016.)